

Biblioteka Kieleckich Studiów Teologicznych 6

Kościół – komunია i dialog

KSIĘGA PAMIĄTKOWA OFIAROWANA
KSIĘDZU BISKUPOWI KAZIMIERZOWI RYCZANOWI
W 75. ROCZNICĘ URODZIN

Redakcja naukowa:
Ks. Przemysław Kantyka
Ks. Jarosław Czerkowski
Ks. Tomasz Siemieniec

JEDNOŚĆ
Kielce 2014

Rozwój sieci parafialnej i dekanalnej w diecezji kieleckiej w latach 1999-2013

W 75. rocznicę urodzin bpa Kazimierza Ryczana
oraz w 75. rocznicę założenia Archiwum

1. WPROWADZENIE

Diecezja kielecka ma długą, 200-letnią historię. Kościół na obecnym terytorium diecezji kieleckiej istnieje od przeszło 1000 lat. W roku 1805 wydana została bulla powołująca do istnienia diecezję kielecką, której terytorium wydzielono z diecezji krakowskiej i archidiecezji gnieźnieńskiej. Związek z tak długą i piękną tradycją kościelną skłania do refleksji. Kim jesteśmy? Skąd pochodzimy? Jakie są nasze najdroższe wartości i dążenia? Myślenie o przeszłości mobilizuje do przemyśleń oraz do badania historii Kościoła i historii diecezji kieleckiej. 10 lutego 2014 r. przypada 75. rocznica urodzin biskupa Kazimierza Ryczana. Niniejszy artykuł – opracowanie zagadnienia rozwoju sieci parafialnej i dekanalnej stanowi małą cegiełkę-przyczynkę do historiografii diecezji kieleckiej. Artykuł ten jest też formą wdzięczności wobec biskupa, który wspierał działalność Archiwum Diecezjalnego w Kielcach. Instytucja ta została erygowana 25 marca 1939 r. przez śp. bpa Czesława Kaczmarka. Powstała jako trzecia w ramach reformy dawnego Konsystorza Generalnego w Kielcach. W 1918 r. wydzielono z dawnego konsystorza Kurię Diecezjalną w Kielcach, w roku 1919 wydzielono Sąd Biskupi i na koniec, w roku 1939, Archiwum Diecezjalne w Kielcach¹. Archiwum, zgodnie ze statutem nadanym przez bpa Kaczmarka, jest urzędem diecezjalnym przeznaczonym do przechowywania, opracowywania i udostępniania akt. Ponadto ze statutu wynika obowiązek prowadzenia i publikowania badań z dziedziny historii Kościoła.

¹ Por. D. Olszewski, *Wprowadzenie historyczne*, w: *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej*, Kielce 1999, s. 19-50. G. Bujak, *Kuria diecezjalna w Kielcach w latach 1918-1938. Studium kancelaryjno-archiwoznawcze. Zarys problematyki badawczej*, ABMK 64(1995), s. 49-57.

75. rocznica urodzin Dostojnego Jubilata, ks. bpa Kazimierza Ryczana, jest jednocześnie 75. rocznicą założenia archiwum. W tym kontekście niniejsze studium dedykowane jest Biskupowi jako prezent urodzinowy.

2. STAN BADAŃ

Tematyka badań nad rozwojem sieci parafialnej w 200-letniej historii diecezji kieleckiej była już poruszana w starszej historiografii. Pierwsza praca została napisana przez ks. dra Józefa Zdanowskiego, który przedstawił obliczenia dotyczące sieci parafialnej sięgające lat 50. XIX wieku. W latach 1871-1907 powstało 8 nowych parafii, w latach 1907-1910 erygowano 6 nowych parafii, w latach 1910-1925 powstało 19 parafii². Ksiądz prałat Tomasz Wróbel, który przez 40 lat był archiwariuszem diecezjalnym, przedstawił podobne obliczenia w odniesieniu do czasów rządów biskupów: Augustyna Łosińskiego, Czesława Kaczmarka i Jana Jaroszewicza³. Badania Zdanowskiego i Wróbla mają charakter obliczeniowy, bez pogłębionej kwerendy i przypisów. Naukowy charakter ma natomiast artykuł ks. prof. Grzegorza Bujaka, a dotyczy on okresu 20-lecia międzywojennego⁴.

Problematyka rozwoju sieci parafialnej w początkowym okresie rządów pasterskich biskupa Kazimierza Ryczana została w sposób naukowy opracowana przez ks. prof. Daniela Olszewskiego⁵. Artykuł omawia powstanie 15 nowych parafii i jednego rektoratu na Świętej Katarzynie. W artykule, opartym na dokumentach Kurii Diecezjalnej w Kielcach i urzędowym czasopiśmie „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, opracowane zostały początki poszczególnych nowych parafii, z uwzględnieniem genezy ich okręgów parafialnych oraz kwestii posiadania miejsca kultu lub poleconej jego budowy. Zdecydowana większość z 15 erygowanych parafii miała kaplice i kościoły, zbudowane zwykle

² J. Zdanowski, *Zarys dziejów diecezji kieleckiej*, w: *Synodus dioecesis Kielcensis 1927*, Kielce 1927, s. 3-17. (Artykuł ten ukazał się również jako druk samoistny: J. Zdanowski, *Zarys dziejów diecezji kieleckiej*, Kielce 1927, ss. 15).

³ T. Wróbel, *Zarys historii diecezji kieleckiej*, KPD 58(1982), s. 204-243.

⁴ G. Bujak, *Rozwój sieci parafialnej w diecezji kieleckiej w latach 1918-1939*, w: *In vinculo comunione. Księga jubileuszowa ku czci biskupa kieleckiego Kazimierza Ryczana w 60. rocznicę urodzin*, red. K. Gurda, T. Gacia, Kielce 1999, s. 217-251.

⁵ D. Olszewski, *Nowe parafie w diecezji kieleckiej w pierwszym pięcioleciu posługi pasterskiej biskupa Kazimierza Ryczana (1993-1998)*, w: *W służbie wartościom. Księga pamiątkowa poświęcona księdzu biskupowi profesorowi dr. hab. Kazimierzowi Ryczanowi z okazji 60-lecia urodzin*, red. R. Kamiński, S. Koza, L. Skorupa, K. Święs, Kielce 1999, s. 70-77.

w poprzednim okresie działalności Kościoła. Erygowanie parafii było w dużym stopniu zalegalizowaniem autonomii duszpasterskiej tych zbudowanych wcześniej kaplic i kościołów. Taki sposób powstawania parafii należy do poprzedniej epoki – końca PRL-u i początku wolności Kościoła w Polsce. Jedynie parafie Bęczków, Bilcza i Huta Nowa nie miały kaplic. W odniesieniu do tych parafii należy mówić, że zrodziły się z troski pasterskiej i chęci pomnożenia chwały Bożej już w nowej rzeczywistości politycznej, w jakiej funkcjonuje Kościół po 1989 roku. Parafia pw. św. Franciszka z Asyżu w Kielcach miała początkowo obiekt, który odpowiednio dostosowano do potrzeb kultu. Parafia ta powstała już w nowej epoce, dzięki osobistej inicjatywie Biskupa i przychylności władz miasta Kielce, które, w ramach zadośćuczynienia za mienie wcześniej bezprawnie zagarnięte diecezji, oddały bardzo korzystnie dla celów duszpasterskich położoną posesję. Na to miejsce przybyli ojcowie kapucyni. Erygowanie licznych parafii przy istniejących kościołach i kaplicach było związane z pracą duszpasterzy i budowniczych, którzy przed przybyciem bpa Kazimierza Ryczana do Kielc zorganizowali wspólnoty, zbudowali obiekty kultu w ramach starych, macierzystych parafii i stan ten ułatwiał znacznie nadanie tym wspólnotom pełnych praw parafialnych. W ten sposób należy rozumieć dużą liczbę erygowanych parafii w pierwszym pięcioleciu rządów Biskupa. Parafie Bęczków, Bilcza, Huta Nowa, parafia św. Franciszka w Kielcach powstawały niejako „na surowym korzeniu”. Należało prowadzić rozmowy prawno-kościelne na temat wydzielenia okręgu parafialnego, szukać ziemi pod kościół, oraz kapłana, zdolnego podołać obowiązkowi urzędu proboszcza w pionierskich warunkach. Te działania w odniesieniu do nowego modelu powstawania parafii w pełni (od idei aż do zrealizowania) wiążą się z osobą Biskupa Kieleckiego. Kontynuacją badań księdza profesora Daniela Olszewskiego jest niniejszy artykuł, który obejmuje czasy pasterzowania bpa K. Ryczana w latach 1999-2013.

3. ŹRÓDŁA

Podstawą źródłową opracowania rozwoju sieci parafialnej i dekanalnej są akta Kurii Diecezjalnej w Kielcach. Akta poszczególnych parafii powołanych do istnienia w latach 1999-2013 składają się zwykle z dekretu erekcyjnego, pism poprzedzających dekret oraz innych urzędowych pism dotyczących danej parafii. Są to akta luźne, bez numeracji kart, o nieokreślonym przedziale czasowym. Zwykle początek akt to dekret erekcyjny, łatwo więc określić moment rozpoczęcia gromadzenia akt w danej teczce. Uzupełnienie w stosunku do akt kurii stanowiły w trakcie kwerendy archiwa parafialne oraz dziekańskie.

Niewielką przydatność ma obecnie „Kielecki Przegląd Diecezjalny”. Na jedenaście parafii erygowanych w interesującym nas okresie w czasopiśmie urzędowym wydrukowano jedynie dwa dekrety⁶ oraz związany z parafią dekret erekcyjny Centrum Modlitwy i Ewangelizacji pw. św. Pawła Apostoła⁷. Jeśli chodzi o sieć dekanalną, to pięć erygowanych dekanatów zostało ustanowionych w wyniku wydania dwóch dekretów. Dekrety erekcyjne dekanatów zostały wydrukowane⁸. Pomocne w badaniach historycznych były artykuły publikowane na łamach „Gościa Niedzielnego” i „Niedzieli” w ich edycjach diecezjalnych. Redakcje tych edycji opisały większość ważnych wydarzeń związanych z parafiami diecezji kieleckiej. Wyniki wieloletniej pracy dziennikarzy znalazły miejsce w publikacji zbierającej wiedzę upowszechnianą wcześniej w artykułach prasowych⁹. Wiadomości z artykułów prasowych potwierdzają zwykle dane źródłowe i są podstawą wiedzy na temat większych działań duszpasterskich. Nowość, którą wnoszą artykuły, dotyczy późniejszych dziejów parafii. W odniesieniu do procesu powstawania parafii, ze względów metodologicznych zostały uwzględnione dane z akt kurialnych. Cennym uzupełnieniem wiedzy na temat początków erygowanych parafii są informacje ustne przekazane przez proboszczów. Pozwalają one na dotarcie do wiedzy „pozaźródłowej”. Jest to właściwie jedyny sposób opisania intencji oraz zamysłów tych, którzy wybierali tytuły kościołów, uczestniczyli w zakładaniu parafii. Pozwala to na poznanie współczesnej mentalności i pokazuje atmosferę religijną dzisiejszych czasów.

4. SIEĆ PARAFIALNA

W interesującym nas okresie zostało erygowanych 11 parafii. Proces powstawania nowych parafii obrazuje Tabela nr 1.

⁶ Dekret erygujący parafię pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej, KPD 75(1999), s. 450. Dekret [erygujący parafię pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętego Józefa Rzemieślnika w Ojcowie-Grodzisku], KPD 84(2008), s. 353.

⁷ Dekret erygujący Centrum Modlitwy i Ewangelizacji pw. św. Pawła Apostoła w Kielcach, KPD 76(2000), s. 32-33.

⁸ Dekret [erygujący cztery dekanaty: Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk], KPD 76(2000), s. 30-32. Dekret [erygujący dekanat Łopuszno], KPD 79(2003), s. 28.

⁹ W. Burzawa, K. Dobrowolska, A. Dziarmaga, P. Tkaczyk, *Diecezja kielecka, miejsca, historia, tajemnice*, Kielce 2011.

Tabela nr 1. Wykaz parafii erygowanych w diecezji kieleckiej w latach 1999-2013.

Lp.	Data wydania dekretu	Nazwa parafii	Parafie, z których wydzielono nowe terytorium
1.	19.08.1999	Kazimierza Wielka, pw. Miłosierdzia Bożego	Kazimierza Wielka, pw. Podwyższenia Krzyża Św.
2.	11.10.1999	Włoszczowa, pw. bł. Józefa Pawłowskiego	Włoszczowa, pw. Wniebowzięcia NMP
3.	28.06.2000	Kielce-Dąbrowa II, pw. św. Antoniego z Padwy	Kielce-Dąbrowa I
4.	28.06.2000	Szczukowice, pw. św. Faustyny Kowalskiej	Piekoszków, Kielce-Białogon
5.	01.07.2000	Kielce-Malików, pw. bł. Hiacynthy i Franciszka	Kielce-Karczówka
6.	30.06.2001	Domaszowice	Kielce, pw. św. Wojciecha
7.	20.06.2002	Kielce, pw. św. Wincentego Pallotiego	Kielce-Karczówka
8.	07.12.2004	Kielce, pw. św. Pawła	Kielce, pw. św. Jadwigi
9.	27.06.2008	Ojców-Grodzisko	Smardzowice, Skała
10.	20.05.2009	Święta Katarzyna	Bodzentyn
11.	28.06.2013	Mójcza (par. personalna)	-

Źródła: Dekret erygujący parafię pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” (dalej KPD) 75(1999), s. 450. Dekret [erygujący parafię pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętego Józefa Rzemieślnika w Ojcowie-Grodzisku], KPD 84(2008), s. 353. Kuria Diecezjalna w Kielcach, Akta parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej, teczka 522a. Akta parafii pw. bł. Józefa Pawłowskiego we Włoszczowie, teczka 666a. Akta parafii pw. św. Antoniego z Padwy w Kielcach-Dąbrowie II, teczka 527i. Akta parafii pw. św. Faustyny Kowalskiej w Szczukowicach, teczka 648b. Akta parafii pw. bł. Hiacynthy i Franciszka w Kielcach-Malikowie, teczka 526e. Akta parafii pw. bł. Wincentego Kadłubka w Domaszowicach, teczka 489b. Akta parafii św. Wincentego Pallotiego w Kielcach (akta nowej parafii są przechowywane w kurii w teczce formalnie zniesionej parafii św. Karola Boromeusza na Karczówce w Kielcach), teczka 527a. Akta parafii pw. Pawła Apostoła w Kielcach, teczka 527j. Akta parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętego Józefa Rzemieślnika w Ojcowie-Grodzisku, teczka 586b. Akta parafii pw. św. Świętej Katarzyny w Świętej Katarzynie, teczka 651a. Akta personalnej parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej osób głuchych i słabosłyszących diecezji kieleckiej z siedzibą przy kościele parafialnym w Mójczy-Zagórz, teczka przechowywana obok teczki parafii Mójcza.

Pierwszą parafią erygowaną w badanym okresie jest parafia pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej. Dekret erekcyjny został podpisany przez bpa Kazimierza Ryczana w dniu 19 sierpnia 1999 r. Parafia została wydzielona z macierzystej parafii pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego w Kazimierzy Wielkiej. Nowo utworzoną parafię włączono administracyjnie w skład dekanatu kazimierskiego. W zachowanym wykazie sporządzonym przez kanclerza kurii wymieniono wioskę Słonowice oraz 8 ulic miasta Kazimierza Wielka: Broniewskiego, Budzyńską, Partyzantów, Przemysławą, Słoneczną, Spółdzielczą, 15 Stycznia i Szkolną. Tak określone terytorium opisano w dekrecie erekcyjnym. Ponadto w dekrecie erekcyjnym czytamy: „na wiernych nowoutworzonej wspólnoty parafialnej spoczywa obowiązek wybudowania świątyni parafialnej i innych obiektów towarzyszących”. Początkowo Msze święte były odprawiane pod namiotem. Od maja do grudnia 2000 roku trwała budowa kaplicy pw. Miłosierdzia Bożego. Następnie wzniesiono plebanię. Dekretem z dnia 28 listopada 2000 r. bp K. Ryczan wyraził zgodę na otwarcie kaplicy oraz przechowywanie w niej Najświętszego Sakramentu i erygował drogę krzyżową¹⁰. Powstanie parafii łączy się z wybraniem odpowiedniego tytułu dla kościoła. Parafia ta, jako pierwsza erygowana po beatyfikacji bł. Józefa Pawłowskiego, miała mieć wezwanie tego patrona. Była to idea bpa Kazimierza Ryczana, który wskazywał na związek błogosławionego z diecezją, ponadto zwracał uwagę na bliskość Proszowic jako miejsca pochodzenia patrona. Ks. Jerzy Kantyka, ówczesny proboszcz parafii macierzystej w Kazimierzy Wielkiej, przekonał Biskupa, aby wybrać tytuł Miłosierdzia Bożego. Było to związane z aktualnością kultu, który się wówczas w Kościele rozszerzał, oraz z osobistą pobożnością ks. Kantyki, przyznającego, że prawda wiary o Miłosierdziu Bożym stała się mu w tamtym czasie bliższa¹¹.

Tytuł bł. Józefa Pawłowskiego otrzymała następną w kolejności parafia erygowana we Włoszczowie¹². Józef Pawłowski został ogłoszony błogosławionym dnia 13 czerwca 1999 r. w Warszawie, w gronie 108 męczenników. Przed tą datą biskup mobilizował diecezjan do modlitw o beatyfikację, następnie po 13 czerwca w Kielcach, Proszowicach i na terenie całej diecezji odbywały

¹⁰ Dekret erygujący parafię pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej, KPD 75 (1999), s. 450; Kuria Diecezjalna w Kielcach (dalej KDKielce), Akta parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej, teczka 522 a; *Diecezja kielecka, miejsca*, s. 161.

¹¹ Relacja ustna ks. M. Jakubowskiego (pierwszego proboszcza parafii Miłosierdzia Bożego).

¹² Relacja ustna ks. L. Dziwosza (pierwszego proboszcza parafii bł. Józefa Pawłowskiego).

się uroczystości dziękczynne¹³. Z diecezji kieleckiej pochodzi wielu świętych, Pawłowski był jednak pierwszym błogosławionym, w którego proces administracyjnie zaangażowane były urzędy diecezjalne. Stąd dążenie Biskupa, aby jak najszybciej dedykować bł. Józefowi kościół na terenie diecezji.

Dekret erekcyjny parafii pod wezwaniem błogosławionego Józefa Pawłowskiego we Włoszczowie został podpisany 11 października 1999 r. Parafia została wydzielona z macierzystej parafii włoszczowskiej i włączona administracyjnie w skład dekanatu włoszczowskiego. W wykazie sporządzonym przez kanclerza kurii i dziekana włoszczowskiego wymieniono 21 ulic i osiedli miasta Włoszczowa, które miały stanowić terytorium tworzonej parafii: ul. Belina, ul. Ewina, ul. Jędrzejowska, ul. Kochanowskiego, ul. Kolejowa, ul. Kusocińskiego, ul. Leśna, Osiedle Armii Krajowej, Osiedle Brożka, Osiedle Tartak, ul. Partyzantów (od Beliny do cmentarza), ul. Podzamcze, ul. Robotnicza, ul. Rolnicza, ul. Różana, ul. Sosnowa, ul. Wiejska, ul. Wiśniowa (od Woli Wiśniowej do ul. Żeromskiego i cmentarza), ul. Wschodnia, ul. Zielona, ul. Żeromskiego, oraz dwie wioski: Podlipie i Wola Wiśniowa. W dekreście erekcyjnym czytamy: „na wiernych nowoutworzonej wspólnoty parafialnej spoczywa obowiązek wybudowania świątyni parafialnej i innych obiektów towarzyszących”. W *Sprawozdaniu przed wizytacją kanoniczną* z 2006 r. wśród wydarzeń parafialnych wymieniono poświęcenie kaplicy i plebanii¹⁴. W roku 2000 parafia miała nową kaplicę (33 x 12 m). W roku 2003 oddano do użytku nową plebanię wraz z budynkami gospodarczymi i salami katechetycznymi. W roku 2008 rozpoczęto budowę kościoła o powierzchni 1000 m², wg projektu Anety Barańskiej¹⁵.

W Roku Jubileuszowym 2000 erygowane zostały trzy parafie. Dnia 28 czerwca podpisany został dekret erekcyjny parafii Szczukowice. Terytorium parafii wydzielono z parafii Piekoszków i Kielce-Białogon. Miejscowość Szczukowice wzięta została z parafii i dekanatu Piekoszków, drugą miejscowość – Górki Szczukowskie – odłączono z parafii Kielce-Białogon (dek. Kielce-Zachód). Parafia utworzona z jednostek z dwóch dekanatów została kanonicznie włączona do dekanatu Piekoszków. Dekretem z dnia 19 czerwca 2002 r. Biskup dokonał otwarcia kaplicy publicznej dla potrzeb nowej parafii, zezwolił na przechowywanie w niej Najświętszego Sakramentu i erygował drogę krzyżową¹⁶. Inicjaty-

¹³ D. Olszewski, *Błogosławiony Józef Pawłowski. Męczennicy 1939-1945*, Włocławek 2001.

¹⁴ KD Kielce, Akta parafii pw. bł. Józefa Pawłowskiego we Włoszczowie, teczka 666a.

¹⁵ *Diecezja kielecka, miejsca*, s. 530-531.

¹⁶ KD Kielce, Akta parafii pw. św. Faustyny Kowalskiej w Szczukowicach, teczka 648b. *Diecezja kielecka, miejsca*, s. 493.

wa powstania parafii łączy się z osobą ks. bpa Mariana Florczyka, który w czasie wizytacji w parafii Kielce-Białogon, w trakcie rozmów z miejscowymi kapłanami oraz wiernymi świeckimi poddał myśl utworzenia nowej parafii. Gdy idea zyskała przychylność ordynariusza kieleckiego, przewidywano dla nowej parafii, jako proboszcza, wikariusza z Białogonu, ks. Jana Wojtynę. W trakcie rozmów o założeniu parafii bp Ryczan polecił ks. Wojtynie wybranie patrona, wskazując, aby wyboru dokonał spośród świętych polskich. Ks. Wojtyna, biorąc pod uwagę, iż parafia powstawała w roku kanonizacji Faustyny Kowalskiej, zdecydował, aby przyszły kościół był dedykowany tej właśnie świętej¹⁷.

W dniu 28 czerwca 2000 r. podpisany został dekret erekcyjny parafii pod wezwaniem św. Antoniego z Padwy w Kielcach-Dąbrowie II. Terytorium nowej parafii wydzielono z macierzystej parafii Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła w Kielcach-Dąbrowie. W dekrete erekcyjnym podano 24 ulice na terenie Kielc, które stworzyły terytorium nowej parafii: Bogusławskiego, Boznańskiej, Brandta, Chełmońskiego, Elsnera, Fałata, Gierymskiego, Gomółki, Grottgera, Hadziewiczza, Jaracza, Kiepur, Kossaka, Kurpińskiego, Malczewskiego, Maleckiego, Modrzejewskiej, Noskowskiego, Różyckiego, Solskiego, Stwosza, Wincentego z Kielc, Witosa (od ul. Wincentego z Kielc numery parzyste), Żywnego. Na wiernych nałożono obowiązek budowy kościoła i innych obiektów parafialnych. Nowo utworzona parafia włączona została do dekanatu Kielce-Północ. W aktach kurialnych zachowała się obszerna dokumentacja odnośnie do działki parafialnej przekazanej przez Urząd Miasta Kielce. Z powodów technicznych władze diecezjalne starały się o teren korzystniejszy dla budowy kościoła¹⁸. W archiwum parafialnym zachował się dekret podpisany przez bpa K. Ryczana w dniu 22 stycznia 2003 r., o powiększeniu terytorium nowej parafii. Przyłączono wówczas z parafii św. Józefa Robotnika w Kielcach ul. Sieje, osiedle Sieje, ul. Piwowską oraz część ulicy Witosa¹⁹. W początkach istnienia parafia liczyła 1120 mieszkańców²⁰, po przyłączeniu części terytorium z parafii św. Józefa liczba mieszkańców wynosiła 1915²¹, obecna liczba – 2605²². Tytuł parafii i planowanego

¹⁷ Relacja ustna ks. J. Wojtyny (pierwszego proboszcza parafii).

¹⁸ KDKielce, Akta parafii pw. św. Antoniego z Padwy w Kielcach-Dąbrowie II, teczką 527i. *Diecezja kielecka, miejsca*, s. 174.

¹⁹ Archiwum parafii pw. św. Antoniego z Padwy w Kielcach-Dąbrowie II, [Dekret w sprawie powiększenia terytorium parafii], b. sygn.

²⁰ *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej*, Kielce 2001, s. 79.

²¹ *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej 2004*, Kielce 2005, s. 93.

²² *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej 2012*, Kielce 2012, s. 95.

Kościół związany jest z pierwszą rozmową pomiędzy Biskupem i ks. Sławomirem Bigajem w dniu 13 czerwca. W związku z tym, że wypadało wówczas wspomnienie św. Antoniego, Biskup wraz z kandydatem na proboszcza podjęli decyzję, aby św. Antoniemu z Padwy dedykować planowany kościół. Ks. Sławomir Bigaj przyznaje, że już na długo przed powstaniem parafii miał osobiste nabożeństwo do św. Antoniego z Padwy²³.

W roku 2000 jako trzecia została erygowana parafia pw. bł. Hiacynty i Franciszka w Kielcach-Malikowie. Dekret erekcyjny wydano 1 lipca 2000 r. Terytorium nowej parafii wydzielone zostało z macierzystej parafii pod wezwaniem św. Karola Boromeusza w Kielcach i objęło ul. Białogońską (nr 2-4, 1-11), ul. Kolejarzy, ul. Malików (od nr 1 do wiaduktu), ul. Piekoszowską (od ul. Nowogrunwaldzkiej do końca) oraz ul. Starowiejską. Nowo utworzona parafia weszła w skład dekanatu Kielce-Zachód. Wierni zostali zobowiązani do wybudowania kościoła oraz innych obiektów parafialnych. W dniu 3 listopada 2000 r. bp K. Ryczan podpisał dekret o otwarciu kaplicy w nowej parafii, zezwolił na przechowywanie w niej Najświętszego Sakramentu i erygował drogę krzyżową. W dniu 22 grudnia 2000 r. Biskup zwrócił się do Urzędu Miasta Kielce z prośbą o uwzględnienie w planie zagospodarowania przestrzennego lokalizacji kościoła przy ulicy Piekoszowskiej. W dniu 13 stycznia 2005 r. zaakceptowany został projekt nowego kościoła. 20 września 2011 r. dokonano zmian terytorium parafii. W dekrecie zapisano decyzję przyłączenia z parafii bł. Jerzego Matulewicza ul. Kazimierza Wielkiego (od ul. Szajnowicza do ul. Piekoszowskiej – bloki 12, 14 A, 14 B, 14 C oraz 4 domy jednorodzinne); zmniejszono natomiast terytorium poprzez dołączenie do parafii pw. Miłosierdzia Bożego mieszkańców ul. Piekoszowskiej (od ul. Grunwaldzkiej – domy nr 71, 73, 75, 81, 90, 92, 100). W dniu 17 stycznia 2002 r. parafia otrzymała dekret zezwalający na obchodzenie drugiego odpustu Matki Bożej Fatimskiej (13 maja)²⁴. W początkach istnienia parafia liczyła 2478 mieszkańców²⁵, obecna liczba to 2691²⁶. Wybór patronów parafii, bł. Hiacynty i Franciszka, jest dziełem ks. Sławomira Bigaja. Przewidziany na proboszcza nowej parafii ks. Jarosław Majka prowadził rozmowy z ks. Bigajem na temat wyboru patronów. Ks. Bigaj wskazał na niedawną, beatyfikację dzieci fatimskich. Ta sugestia przekonała ks. Jarosława Majkę. Należy zaznaczyć, że parafia w Kielcach-Malikowie oraz parafia w Kielcach-Dąbrowie II powstawały w jednym czasie. W dniu 26 czerwca

²³ Relacja ustna ks. S. Bigaja (pierwszego proboszcza).

²⁴ KD Kielce, Akta parafii pw. bł. Hiacynty i Franciszka w Kielcach-Malikowie,teczka 526e.

²⁵ *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej*, Kielce 2000, s. 79.

²⁶ *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej 2012*, Kielce 2012, s. 102.

2000 r. księży przeznaczeni na proboszczów wspólnie byli przyjmowani przez ordynariusza, a dekrety erekcyjne zostały podpisane w odstępie kilku dni²⁷.

Dekret erekcyjny parafii pw. bł. Wincentego Kadłubka Biskupa i Wyznawcy w Domaszowicach został podpisany w dniu 30 czerwca 2001 r. Terytorium parafii zostało wydzielone z parafii św. Wojciecha w Kielcach i objęło ulice i miejscowości: Cedro Mazur, Domaszowice, ul. Wikaryjską (od nr 1-80), Otrocz (od nr 21 do końca), ul. Gustawa Morcinka (numery parzyste) oraz ul. Sandomierską (od nr 237 do 249). Terytorium parafii uległo zmianie w dniu 27 lipca 2007 r., kiedy to posesja na ulicy sandomierskiej nr 239 została na powrót włączona do parafii św. Wojciecha. Parafia należy do dekanatu Maśłów. 8 października 2009 r. Biskup wydał dekret otwarcia tymczasowej kaplicy oraz zezwolenie na przechowywanie w niej Najświętszego Sakramentu i erygował drogę krzyżową. Dnia 27 października 2009 r. erygowano drogę krzyżową w kaplicy na cmentarzu komunalnym na Cedzynie²⁸. Parafia i planowany kościół zostały dedykowane bł. Wincentemu Kadłubkowi. Wybranie tego błogosławionego związane jest ściśle z osobą bpa Kazimierza Ryczana, który, zafascynowany tą postacią, postanowił, aby jedna z parafii w diecezji posiadała taki tytuł²⁹. Wybranie owego tytułu nie pozostaje bez związku z zamysłem bpa K. Ryczana, który umieścił we własnym herbie literę „S” wraz z mieczem, jako symboliczne przedstawienie postaci św. Stanisława Biskupa, głównego patrona diecezji kieleckiej³⁰. Zapewne dedykowanie parafii w Domaszowicach bł. Wincentemu jest analogicznym gestem wobec drugiego patrona diecezji. Parafia w Domaszowicach jest drugą w Polsce parafią poświęconą temu błogosławionemu. Pierwszą była erygowana w 1913 r. parafia przy kościele cystersów w Jędrzejowie³¹.

Dnia 20 czerwca 2002 r. bp Kazimierz Ryczan erygował parafię św. Wincentego Pallottiego w Kielcach. W odniesieniu do tej parafii mamy do czynienia z przeniesieniem ośrodka parafialnego do innego kościoła. Dekret zniósł dotychczasową parafię na Karczówce i przeniósł kult i prawa parafial-

²⁷ Relacja ustna ks. J. Majki (pierwszego proboszcza parafii).

²⁸ KD Kielce, Akta parafii pw. bł. Wincentego Kadłubka w Domaszowicach,teczka 489b.

²⁹ Relacje ustne ks. M. Lutego (pierwszego proboszcza parafii w Domaszowicach) oraz jego następcy ks. D. Sieradzego.

³⁰ A. Weiss, *Zapomniane wartości. Herb Biskupa Kieleckiego*, w: *W służbie wartościom. Księga pamiątkowa poświęcona księdzu biskupowi profesorowi dr. hab. Kazimierzowi Ryczanowi z okazji 60-lecia urodzin*, red. R. Kamiński, S. Koza, L. Skorupa, K. Święs, Kielce 1999, s. 98-103.

³¹ M. Mnich, *100 lat parafii bł. Wincentego Kadłubka w Jędrzejowie 1913-2013*, wydanie jubileuszowe, Bydgoszcz 2013, s. 26.

ne do nowego kościoła zbudowanego u stóp Karczówki. W związku z tym zmieniła się nazwa parafii, ale terytorium i wspólnota pozostały po dawnej. Nowo utworzona parafia pozostała w dotychczasowych granicach dekanatu Kielce-Zachód³². Wybór patrona nowego kościoła i parafii związany jest ze zgromadzeniem księży pallotynów, którzy poprzednio działali przy kościele św. Karola Boromeusza na Karczówce. Gdy zrodziła się potrzeba budowy nowego kościoła u stóp Karczówki, pallotyni wybrali jako patrona założyciela własnego zgromadzenia. Była to wówczas druga w Polsce parafia pod takim wezwaniem³³.

Parafia św. Pawła Apostoła została erygowana 7 grudnia 2004 r. Terytorium wydzielone z parafii św. Jadwigi w Kielcach objęło: północną stronę ulicy Świętokrzyskiej (od skrzyżowania z ul. Manifestu Lipcowego), wschodnią część ul. Manifestu Lipcowego (do skweru bł. Jadwigi), wschodnią część ul. Radomskiej (do skrzyżowania z ul. Gustawa Morcinka), ul. Bęczkowską, ul. Świerczyńską, ul. Wschodnią, ul. Gustawa Morcinka (do skrzyżowania z ul. Świętokrzyską) ul. Folwarczną, ul. Wysoką, ul. Ciekocką i ul. Zwierzyńską. Nowo utworzoną parafię włączono do dekanatu Kielce-Północ. Biskup Kazimierz Ryczan dekretem z 17 grudnia 2004 r. dokonał przeniesienia prawa własności działki przy ul. Bęczkowskiej 53 A. Działka należąca do parafii św. Jadwigi przeszła na rzecz nowo utworzonej parafii św. Pawła Apostoła. Na tenże dekret powołano się w akcie notarialnym spisany 13 maja 2005 r. w Kielcach. Zgodnie z decyzją Biskupa, przed notariuszem stawili się zainteresowani proboszczowie. Wówczas ks. Wiesław Jasiczek, w imieniu Biskupa, przekazał nowo utworzonej parafii św. Pawła rzeczoną działkę. Dnia 19 października 2011 r. przy parafii św. Pawła erygowany został Diecezjalny Ośrodek Katechumenalny Świętego Pawła Apostoła. Ośrodek, zgodnie z decyzją Biskupa, działa przy parafii i jednocześnie w ramach Centrum Nowej Ewangelizacji – Koinonia św. Pawła. Celem działalności ośrodka jest przygotowanie osób dorosłych do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego³⁴. Parafia św. Pawła odziedziczyła działkę i kaplicę po parafii św. Jadwigi. Gdy zakładano nową parafię, ks. Marian Królikowski wraz ze wspólnotą zdecydował, aby wybrać św. Pawła na patrona parafii oraz właśnie jemu dedykować przebudowaną na kościół kaplicę. Wybór św. Pawła na patrona parafii był podyktowany

³² KDKielce, Akta parafii św. Wincentego Pallottiego w Kielcach [akta nowej parafii są przechowywane w kurii w teście formalnie zniesionej parafii św. Karola Boromeusza na Karczówce w Kielcach], teczka 527a.

³³ Relacja ustna ks. L. Rożka (proboszcza parafii).

³⁴ KDKielce, Akta parafii pw. św. Pawła Apostoła w Kielcach, teczka 527j.

planami ewangelizacyjnymi oraz wynikał z pobożności praktykowanej przez miejscową wspólnotę – Koinonię św. Pawła. Wspólnota ta zamieszkała na posesji parafialnej i w sposób nierozłączny związała się z powstałą parafią³⁵.

Dnia 27 czerwca 2008 r. erygowana została parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Józefa Rzemieślnika w Ojcowie-Grodzisku. Terytorium nowej parafii objęło Ojców i Grodzisko z wyłączeniem domów przy ulicy bł. Salomei. Wydzielone terytorium zostało wzięte odpowiednio: Grodzisko z parafii Skąła, Ojców z parafii Smardzowice. Parafia w naturalny sposób włączona została do dekanatu skalskiego. Na wniosek proboszcza nowej parafii, ks. Stanisława Langnera, Biskup wydał w dniu 17 listopada 2012 r. dekret ustanawiający kościół Wniebowzięcia NMP na Grodzisku sanktuarium bł. Salomei. W związku z ustanowieniem sanktuarium Biskup nadał odpust ustalony na sobotę po liturgicznym wspomnieniu bł. Salomei. Ustanowienie sanktuarium związane było z nieprzerwaną tradycją kultu bł. Salomei na Grodzisku, jako miejscu, w którym spędziła ona długie lata życia i tam też zmarła w opinii świętości. Ks. Stanisław Langner w prośbie skierowanej do Biskupa zamieścił informacje o wzrastającym kulcie bł. Salomei. Podał, że od 1997 r., kiedy zgodnie z decyzją Biskupa przejął kościół na Grodzisku na rzecz duszpasterstwa akademickiego, wyłożył księgę, aby pielgrzymi wpisywali tam prośby i podziękowania skierowane do bł. Salomei. W latach 1997-2012 zapisane zostały cztery księgi³⁶.

Powstanie parafii w Ojcowie-Grodzisku w 2008 r. poprzedzone było skomplikowanymi dziejami tego zakątka diecezji kieleckiej. W momencie wydzielania terytorium zarówno Grodzisko, jak i Ojców znajdowały się w przestrzeni działalności duszpasterskiej parafii Skąła. Kościół w Ojcowie miał tradycje własnego duszpasterstwa w ramach parafii Smardzowice. Pierwszy rektor był mianowany do Ojcowy w 1960 r.³⁷. Dnia 27 grudnia 1980 r. bp Jan Gurda, jako wikariusz kapitulny diecezji kieleckiej, wydał dekret ustanawiający duszpasterstwo przy kościele w Ojcowie. Instytucja ta miała pozostawać na terenie parafii Smardzowice. Wierni w Ojcowie otrzymali własnego duszpasterza. Nie dokonano rozgraniczenia terytorialnego i ojcowianie mogli korzystać z posługi duszpasterskiej w Smardzowicach³⁸. W dniu podpisania

³⁵ Relacja ustna ks. M. Królikowskiego (pierwszego proboszcza parafii).

³⁶ KDKielce, Akta parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Józefa Rzemieślnika w Ojcowie-Grodzisku, teczka 586b.

³⁷ *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej*, Kielce 1999, s. 595.

³⁸ Archiwum Diecezjalne w Kielcach (dalej ADK), KDKielce, Akta parafii Smardzowice (1970-2004), sygn. PS-15/4, k. 93.

dekretu (27.12.1980 r.) rektor w Ojcowie rozpoczął prowadzenie księgi metrykalnej. Pierwszy wpis został dokonany w księdze ślubów w dniu 27 grudnia 1980 r. przez ks. Czesława Bodziocha³⁹.

Sytuacja istnienia rektoratu w parafii Smardzowice decyzją bpa Kazimierza Ryczana w dniu 4 listopada 1993 r. została rozwiązana poprzez przydzielenie drugiego wikariusza do parafii w Skale i poprzez decyzję, że kaplica w Ojcowie będzie obsługiwana przez księży parafii Skała⁴⁰. Decyzja ta była odbierana przez niektórych jako włączenie Ojcowia do parafii Skała. W dekrete erekcyjnym nowej parafii Ojców-Grodzisko (2008 r.) zostało zapisane, że terytorium nowej parafii wydzielone jest z parafii Skała⁴¹. Jest to jednak nieścisłość, bowiem w 1993 roku nie zniesiono rektoratu w Ojcowie, lecz urząd rektora związane z urzędem proboszcza w Skale. Każdorazowy proboszcz w Skale był mianowany rektorem kościoła w Ojcowie (unia personalna Skały i Ojcowia). Wierni z Ojcowia poprzednio byli zapisywani w księgach metrykalnych własnej parafii Smardzowice oraz w oddzielnej serii ksiąg metrykalnych rektoratu w Ojcowie, stosownie do życzenia zainteresowanych. Od momentu mianowania proboszcza w Skale rektorem kościoła w Ojcowie, wierni zapisywani byli już raczej we własnych księgach rektoratu w Ojcowie. Księgi Ojcowia były kontynuowane w kancelarii parafii Skała. Dziedziczenie spuścizny kancelaryjnej rektoratu w Ojcowie sprawia, że obecnie księgi metrykalne parafii w Ojcowie-Grodzisku, erygowanej w 2008 r., sięgają roku 1980. Należy więc rozumieć, że nowa parafia została utworzona z rektoratu w Ojcowie. Z parafii Skała włączono jedynie małą część – Grodzisko.

W odniesieniu do parafii Ojców-Grodzisko mamy do czynienia z sytuacją istnienia na terytorium parafii dwóch kościołów, których tytuły stały się elementami ideowości religijnej nowo utworzonej parafii. Kościół w Ojcowie pw. św. Józefa Rzemieślnika oraz kościół na Grodzisku pw. Wniebowzięcia NMP dały wezwania nowej parafii. Kiedy Biskup zastanawiał się nad erygowaniem tejże parafii, podał ks. Stanisławowi Langnerowi jako jedną z przyczyn potrzebę troski o kościół na Grodzisku. Kościół ten bowiem znajdował się na terenie parafii Skała, był jednak znacznie oddalony od centrum parafii i w niewielkim stopniu używany do kultu i duszpasterstwa⁴². Erygowanie parafii Ojców-Grodzisko zaradzało dawnym oczekiwaniom religijnym ojcowian oraz było

³⁹ Archiwum Parafii w Ojcowie-Grodzisku, Akta zaślubionych (od 1980 r.), b. sygn. k. 1.

⁴⁰ *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej*, Kielce 1999, s. 595.

⁴¹ ADK, KDKielce, Akta parafii Smardzowice (1970-2004), sygn. PS-15/4, k. 163-171. Akta parafii Skała (1965, 1970, 1973-2005), sygn. PS-8/5, k. 107.

⁴² Relacja ustna ks. S. Langnera (pierwszego proboszcza parafii).

wyrazem troski o miejsce świętego życia i śmierci bł. Salomei. Choć przy erygowaniu tej parafii nie wybierano tytułu dla kościołów, to wyraźnie zarysowuje się intencja władzy kościelnej skierowana ku bł. Salomei. Miejsce religijnej pamięci narodowej, jakim jest kompleks zabudowań sakralnych i kościelnych na Grodzisku, uzyskało prawa parafialne, własnego pasterza i obecnie kustosza sanktuarium.

Z podobną sytuacją podniesienia rektoratu do rangi parafii mamy do czynienia w odniesieniu do ośrodka na Świętej Katarzynie. Dekret erekcyjny został wydany w dniu 20 maja 2009 r. Terytorium parafii określono jako składające się z miejscowości Święta Katarzyna, Grabowa i Wilków. Erygowanie tej parafii jest usankcjonowaniem stanu już wcześniej istniejącego. Przed erekcją parafii istniał tu bowiem rektorat. Dnia 30 grudnia 1995 r. biskup Kazimierz Ryczan erygował przy kościele sióstr bernardynek na Świętej Katarzynie rektorat, którego terytorium wydzielono z parafii św. Stanisława w Bodzentynie. Akt założenia ośrodka duszpasterskiego, jakim był rektorat, poprzedzony został zawarciem umowy w dniu 19 grudnia 1995 r. pomiędzy biskupem kieleckim K. Ryczanem a przełożoną klasztoru, którą była wówczas s. Tadea Strona. Klasztor umożliwił rektoratowi korzystanie z kościoła do celów duszpasterskich. Umowa określiła kwestie związane z wzajemnymi relacjami kościelnymi klasztoru i rektoratu. Na terenie rektoratu dnia 13 września 1997 r. została otwarta i poświęcona odnowiona kaplica pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej w Wilkowie. Przy tej kaplicy odprawiana jest dla mieszkańców msza w niedzielę i święta. Dekret erekcyjny parafii wydany w roku 2009 ma więc jedynie formalne znaczenie przydzielenia rektoratowi pełnych praw parafialnych. Nie uległo zmianie terytorium rektoratu. Nowa parafia została włączona w skład dekanatu Bodzentyn⁴³.

Ostatnią parafią erygowaną w badanym okresie była parafia personalna osób głuchych i słabosłyszących pw. Matki Bożej Częstochowskiej. Dekret erekcyjny oraz dekret mianujący proboszcza wydano 28 czerwca 2013 r. Na siedzibę nowej instytucji wybrano kościół parafialny w Mójczy-Zagórze, pw. Matki Bożej Częstochowskiej. Jest to pierwsza w historii diecezji kieleckiej parafia personalna. W dekrecie erekcyjnym określono parafian nowej wspólnoty: „do nowej parafii będą przynależać osoby głuche i słabosłyszące mieszkające na terenie diecezji kieleckiej”. Nowa instytucja uzyskała osobowość prawną. W dekrecie ustanawiającym pierwszego proboszcza Biskup udzielił ks. Marcinowi Kałuży prawa błogosławienia związków małżeńskich „osób

⁴³ KD Kielce, Akta parafii pw. św. Świętej Katarzyny w Świętej Katarzynie, teczek 651a.

należących do nowej parafii”. Poprzez wybranie kościoła w Mójczy parafia została umiejscowiona w dekanacie Masłów⁴⁴.

Parafie tworzone przez bpa K. Ryczana w pierwszym pięcioleciu pasterzowania powstawały w różnych częściach diecezji. Parafie erygowane w latach 1999-2013 powstawały na terenie miasta Kielce lub w miejscowościach znajdujących się w okolicy Kielc. Utworzenie parafii: Kielce-Dąbrowa II, Kielce-Malików, Domaszowice, Szczukowice, Kielce par. pw. św. Pawła, przeniesienie ośrodka parafialnego z Karczówki do kościoła św. Wincentego Pallottiego – to wszystko jest praca dla dobra wiernych biskupiego miasta. Odmienny cel i zamysł dotyczy czterech parafii erygowanych w głębi terytorium diecezjalnego. Parafia Ojców-Grodzisko stanowiła usankcjonowanie rzeczywistego stanu rektoratu; poprzez przyłączenie do rektoratu w Ojcowie małej części z parafii Skała, jaką było Grodzisko, zapewniono miejscu życia i śmierci bł. Salomei opiekę duszpasterską. Parafia Ojców-Grodzisko poprzez erygowanie otrzymała własnego kapłana niezależnego od Skały. Podniesienie do rangi parafii rektoratu na Świętej Katarzynie miało mniejsze znaczenie pastoralne niż działania w Ojcowie-Grodzisku. W wyniku erygowania rektoratu na Świętej Katarzynie ośrodek ten zyskał na stałe własnego kapłana (rektora). Erygowanie parafii i mianowanie proboszcza miało w tym kontekście jedynie znaczenie formalne i niewiele zmieniło w funkcjonowaniu wspólnoty „parafialnej”. Nowe parafie powstałe w miastach Kazimierza Wielka i Włoszczowa doprowadziły do podziału ludnych parafii w tych miastach powiatowych i spowodowały oczekiwane „regularności” w sieci parafialnej. Obecnie niemal wszystkie miasta powiatowe diecezji podzielone są na dwie lub trzy parafie: Kazimierza Wielka, Włoszczowa, Busko-Zdrój, Pińczów, Jędrzejów. Utworzenie parafii w Kazimierzy i Włoszczowie jawi się w perspektywie rozwoju sieci parafialnej jako kontynuacja działań dawniejszych biskupów kieleckich, poprzedników biskupa Ryczana. Należy dodać, że również miasta włączone w 1992 r. do diecezji sosnowieckiej były na terenie diecezji kieleckiej podzielone granicami parafialnymi.

⁴⁴ KD Kielce, Akta personalnej parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej osób głuchych i słabosłyszących diecezji kieleckiej z siedzibą przy kościele parafialnym w Mójczy-Zagórzcu, teczka przechowywana obok teczki parafii Mójcza.

5. SIEĆ DEKANALNA

W roku 1998 na terenie diecezji istniało 296 parafii w 28 dekanatach. W tej liczbie 296 znajdowały się nie tylko parafie, ale też np. rektorat w Ojcowie i rektorat na Świętej Katarzynie⁴⁵. Obecnie, po latach, liczba parafii ustaliła się na 304. W badanym okresie bp Kazimierz Ryczan erygował 11 parafii. Gdy w 1999 r. podawano liczbę 296, mieściła się w niej parafia Kielce-Karczówka pw. św. Karola Boromeusza. Parafia ta zmieniła nazwę i ośrodek parafialny. W wyniku wydania aktu erekcyjnego nowa parafia powstała w miejsce zniesionej; nie zmieniła się przez to liczba parafii w diecezji. W 1999 r. rektorat w Ojcowie oraz rektorat na Świętej Katarzynie były liczone jako dwie z 296 parafii. W badanym okresie (1999-2013) spośród nowo erygowanych 11 parafii trzy były włączone w liczbę 296 parafii podawaną w 1999 r. Dodanie ośmiu parafii do liczby 296 daje zatem obecnie liczbę 304 parafii.

Dnia 25 marca 1992 r. papież Jan Paweł II proklamował bullę *Tous tuus Poloniae populus*. W wyniku postanowień bulli erygowana została diecezja w Sosnowcu. Terytorium nowej diecezji utworzone zostało m.in. z części diecezji kieleckiej, która utraciła wówczas dekanaty: Olkusz-Południe, Olkusz-Północ, Wolbrom oraz częściowo dekanat pilicki i sułozowski. W związku z nowym podziałem administracyjnym Kościoła w Polsce bp Stanisław Szymecki z części dekanatów pilickiego i sułozowskiego utworzył nowe dekanaty, odpowiednio: żarnowiecki i skalski, oraz zniósł wówczas dekanat koszycki. Po przeprowadzonych w roku 1992 zmianach ustalona została liczba 28 dekanatów⁴⁶. Pierwsze pięciolecie rządów biskupa Ryczana nie przyniosło zasadniczo zmian w liczbie dekanatów. Zmiany zaszły w badanym okresie, w latach 1999-2013.

Sieć dekanalna w południowej części diecezji po uregulowaniu w 1992 roku nie wymagała specjalnych zmian. Południowa (krakowska) część diecezji kieleckiej, mająca głównie charakter rolniczy, nie podlegała tak znaczącym zmianom demograficznym jak część północna związana z rozwojem miasta Kielce. Troską pasterską biskupa Kazimierza Ryczana zostały objęte czekające wówczas na reformę struktury dekanalne Kielc i tym samym północnej (świętokrzyskiej) części diecezji. Tabela numer 2 obrazuje zmiany, jakim podlegała struktura dekanalna w badanym okresie. W tabeli uwzględniono czynności prawno-administracyjne, które spowodowały erekcję czterech nowych dekanatów kieleckich, dekanatu Łopuszno oraz poprzedzające erekcję decyzje

⁴⁵ D. Olszewski, *Wprowadzenie historyczne*, s. 23.

⁴⁶ Tamże, s. 23.

o wyłączeniu odpowiednich parafii z już istniejących dekanatów. Uwzględniono także sytuacje powstania nowych parafii na terenie danych dekanatów. Tego typu działanie prawno-administracyjne traktowano również jako rzeczywistą zmianę struktury dekanalnej. Tabela numer 2 jest przedstawieniem zmian, jakim podlegała diecezja w latach 1999-2013.

Tabela nr 2. Wykaz dekanatów erygowanych; dekanatów, od których odłączono parafie, oraz dekanatów, na terenie których utworzono nowe parafie w diecezji kieleckiej w latach 1999-2013.

Lp.	Data wydania dekretu	Nazwa dekanatu	Parafie, które włączono do dekanatu, lub wyłączono z danego dekanatu
1.	19.08.1999 (dekr. erek. par. pw. Mił. Bożego w Kazimierzy W.)	Kazimierza Wielka	Na terenie dekanatu powstała nowa parafia pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej.
2.	11.10.1999 (dekr. erek. par. pw. bł. Józefa Pawłowskiego we Włoszczowie)	Włoszczowa	Na terenie dek. powstała nowa par. pw. bł. Józefa Pawłowskiego we Włoszczowie.
3.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Południe	Wyłączono: Kielce-Białogon, Kielce-Karczówka (następnie jako par. Wincentego Pallottiego) i włączono do dek. Kielce-Zachód.
4.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Śródmieście	Wyłączono: Kielce – bł. Jerzego Matulewicza, Kielce – Miłosierdzia Bożego, Kielce – Niepokalanego Serca NMP, Kielce-Niewachłów – MB Częstochowskiej, Kielce-Niewachłów – św. Józefa Oblubieńca NMP.
5.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Zachód	Włączono z dek. Kielce-Śródmieście: Kielce - bł. Jerzego Matulewicza, Kielce - Miłosierdzia Bożego, Kielce - Niepokalanego Serca NMP, Kielce-Niewachłów – MB Częstochowskiej, Kielce-Niewachłów –
5.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Zachód	św. Józefa Oblubieńca NMP; z dek. Kielce-Południe: Kielce-Białogon, Kielce-Karczówka (następnie jako par. Wincentego Pallottiego, dekr. erek. par. – 20.06.2002)

6.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Śródmieście	Wyłączono z dek. Kielce-Śródmieście: Kielce – Ducha Świętego, Kielce – Podwyższenia Krzyża Świętego, Kielce – św. Jadwigi Królowej, Kielce – św. Józefa Robotnika.
7.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Północ	Włączono z dek. Kielce-Śródmieście: Kielce – Ducha Świętego, Kielce – Podwyższenia Krzyża Świętego, Kielce – św. Jadwigi Królowej, Kielce – św. Józefa Robotnika. Był to w istocie nowy dekanat, z dawnego Kielce-Północ nie pozostała żadna parafia.
8.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Północ	Wyłączono z dek. Kielce-Północ: Ćmińsk, Kostomłoty, Łączną, Samsonów, Tumlin, Występę, Zagnańsk – św. Józefa, Zagnańsk – św. Rozalii.
9.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Zagnańsk	Włączono z dek. Kielce-Północ: Ćmińsk, Kostomłoty, Łączną, Samsonów, Tumlin, Występę, Zagnańsk – św. Józefa, Zagnańsk – św. Rozalii.
10.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Północ	Wyłączono z dek. Kielce-Północ: Brzezinki, Kielce-Dąbrowa (NMP Matki Kościoła), Masłów, Wiśniówkę i włączono do dek. Masłów.
11.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Daleszyce	Wyłączono z dek. Daleszyce: Bęczków, Leszczyny, Mójczę i włączono do dek. Masłów.
12.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Masłów	Włączono z dek. Kielce-Północ: Brzezinki, Kielce-Dąbrowa I (NMP Matki Kościoła), Masłów, Wiśniówkę; z dek. Daleszyce: Bęczków, Leszczyny, Mójczę.
13.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Chmielnik	Wyłączono z dek. Chmielnik parafię Szczecno, którą włączono do dekanatu Daleszyce.
14.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Daleszyce.	Włączono parafię Szczecno z dek. Chmielnik.

Rozwój sieci parafialnej i dekanalnej w diecezji kieleckiej w latach 1999-2013

15.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Chęciny.	Wyłączono Brzeziny i Dębską Wołę i włączono do dekanatu Morawica.
16.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Chmielnik	Wyłączono: Lisów, Obice i Radomice, które włączono do dek. Morawica.
17.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk)	Kielce-Południe	Wyłączono Bilczę i Morawicę, które włączono do dek. Morawica.
18.	23.12.1999 (dekr. erek. dek. Kielce-Zachód, Masłów, Moraica, Zagnańsk)	Morawica	Włączono z dek. Chęciny: Brzeziny i Dębską Wołę; z dek. Chmielnik: Lisów, Obice i Radomice; z dek. Kielce-Południe: Bilczę i Morawicę.
19.	01.07.2000 r. (dekr. erek. par. Kielce-Malików)	Kielce-Zachód	Na terenie dek. powstała nowa parafia Kielce-Malików, pw. bł. Hiacynty i Franciszka.
20.	28.06.2000 (dekr. erek. par. Szczukowice)	Kielce-Zachód	Na terenie dek. Piekoszów powstała nowa par. Szczukowice. Włączona do nowej par. miejscowość Górki Szczukowskie została odłączona z par. Kielce-Białogon (dek. Kielce-Zachód).
21.	28.06.2000 (dekr. erek. par. Szczukowice)	Piekoszów	Na terenie dek. powstała nowa par. Szczukowice. Włączona do par. miejscowość Górki Szczukowskie została odłączona z par. Kielce-Białogon (dek. Kielce-Zachód).
22.	28.06.2000 (dekr. erek. par. Kielce-Dąbrowa II)	Masłów	Na terenie dek. Masłów powstała nowa par. Kielce-Dąbrowa II, która została włączona do dek. Kielce-Północ.
23.	28.06.2000 (dekr. erek. par. Kielce-Dąbrowa II)	Kielce-Północ	Na terenie dek. Masłów powstała nowa par. Kielce-Dąbrowa II, która została włączona do dek. Kielce-Północ.
24.	30.06.2001 r. (dekr. erek. par. Domaszowice)	Kielce-Śródmieście	Na terenie dek. Kielce-Śródmieście powstała nowa par. Domaszowice, która została włączona do dek. Masłów. Wyłączono Domaszowice, które włączono do dek. Masłów.
25.	30.06.2001 r. (dekr. erek. par. Domaszowice)	Masłów	Na terenie dek. Kielce-Śródmieście powstała nowa par. Domaszowice, która została włączona do dek. Masłów.

26.	19.11.2002 r. (dekr. erek. dek. Łopuszno)	Piekoszów	Wyłączono: Cierchy, Dobrzeszów, Grzymałków, Kłucko, Łopuszno, Mniów, i włączono je do dekanatu Łopuszno.
27.	19.11.2002 r. (dekr. erek. dek. Łopuszno)	Włoszczowa	Wyłączono par. Stojewsko i włączono do dek. Łopuszno.
28.	19.11.2002 r. (dekr. erek. dek. Łopuszno)	Łopuszno	Włączono z dek. Piekoszów: Cierchy, Dobrzeszów, Grzymałków, Kłucko, Łopuszno, Mniów; z dek. Włoszczowa: Stojewsko.
29.	19.11.2002 r. (dekr. erek. dek. Łopuszno)	Małogoszcz	Wyłączono parafię Wierna, którą włączono do dekanatu Piekoszów.
30.	19.11.2002 r. (dekr. erek. dek. Łopuszno)	Zagnańsk	Wyłączono par. Ćmińsk, którą włączono do dek. Piekoszów.
31.	19.11.2002 r. (dekr. erek. dek. Łopuszno)	Piekoszów	Po zmianach w dek. pozostały: Chełmce, Jaworznia Łosień, Piekoszów, Rykoszyn, Strawczyn, Szczukowice. Dołączono Wierną z dek. Małogoszcz i Ćmińsk z dek. Zagnańsk.
32.	07.12.2004 (dekr. erek. par. pw. św. Paw. w Kiel.)	Kielce-Północ	Na terenie dekanatu powstała nowa parafia – pw. św. Pawła w Kielcach.
33.	27.06.2008 (dekr. erek. par. Ojców-Gr.)	Skąpa	Na terenie dekanatu powstała nowa parafia Ojców-Grodzisko.
34.	20.05.2009 (dekr. erek. par. na Św. Kat.)	Bodzentyn	Rektorat na Świętej Katarzynie przekształcono w parafię.
35.	28.06.2013 (dekr. erek. par. personalnej w Mójczy)	Masłów	Powstała parafia personalna w Mójczy.

Źródła: *Dekret erygujący parafię pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej*, KPD 75 (1999), s. 450. *Dekret [erygujący parafię pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętego Józefa Rzemieślnika w Ojcowie-Grodzisku]*, KPD 84(2008), s. 353. *Dekret [erygujący cztery dekanaty: Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk]*, KPD 76(2000), s. 30-32. *Dekret [erygujący dekanat Łopuszno]*, KPD 79 (2003), s. 28. Kuria Diecezjalna w Kielcach, Akta parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Kazimierzy Wielkiej, teczka 522a. Akta parafii pw. bł. Józefa Pawłowskiego we Włoszczowie, teczka 666a. Akta parafii pw. św. Antoniego z Padwy w Kielcach-Dąbrowie II, teczka 527i. Akta parafii pw. św. Faustyny Kowalskiej w Szczukowicach, teczka 648b. Akta parafii pw. bł. Hiacynty i Franciszka w Kielcach-Malikowie, teczka 526e. Akta parafii pw. bł. Wincentego Kadłubka w Domaszowicach, teczka 489b. Akta parafii św. Wincentego Pallotiego w Kielcach [akta nowej parafii są przechowywane w kurii w teczce formalnie zniesionej parafii św. Karola Boromeusza na Karczówce w Kielcach], teczka 527a. Akta parafii pw. Pawła Apostoła w Kielcach, teczka 527j. Akta parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętego Józefa Rzemieślnika w Ojcowie-Grodzisku, teczka 586b. Akta parafii pw. św. Świę-

tej Katarzyny w Świętej Katarzynie, teczka 651a. Akta personalnej parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej osób głuchych i słabosłyszących diecezji kieleckiej z siedzibą przy kościele parafialnym w Mójczy-Zagórze, teczka przechowywana obok teczki parafii Mójcza.

Biskup Kazimierz Ryczan w pierwszych latach urzędowania nie erygował żadnego dekanatu. Wielką reformę przeprowadził dekretem z dnia 23 grudnia 1999 roku. Erygowane zostały wówczas cztery dekanaty: Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk. To sytuacja nietypowa: dla czterech dekanatów wydano jeden dekret ujmujący całościowo reformę polegającą na zmianie granic dotychczas istniejących dekanatów i erygowaniu czterech nowych. Ponadto dekret dotyczył również sprawy niezwiązanej z erekcją czterech nowych dekanatów. Dopisano bowiem na końcu dekretu decyzję przyłączenia do dekanatu Daleszyce parafii Szczecno z dekanatu Chmielnik⁴⁷. Sposób sporządzenia dekretu ukazuje spojrzenie na sprawę reformy z perspektywy miasta Kielce. W dokumencie zamieszczono spis parafii czterech nowo utworzonych dekanatów. Następnie dodano trzy dekanaty kieleckie (Kielce-Południe, Kielce-Północ, Kielce-Śródmieście), a przy każdym kieleckim dekanacie podano spis parafii, które pozostały przy danym dekanacie po reformie. Nie zastosowano takiej samej zasady w odniesieniu do innych dekanatów. W celu utworzenia dekanatu Morawica odłączono parafie z dekanatu Kielce-Południe, z dekanatu Chmielnik oraz z dekanatu Chęciny. Dekret zamieszcza wykaz parafii dekanatu Kielce-Południe po odłączeniu parafii do dekanatu Morawica. Nie zamieszczono jednak analogicznie wykazów parafii dekanatu Chmielnik i Chęciny po dokonanej reformie.

Przed rokiem 2000 parafie Kielc oraz terenów podmiejskich znajdowały się w trzech dekanatach, w których pracowała duża liczba księży. Były to: Kielce-Południe i Kielce-Dąbrowa II z 11 parafiami, 28 księżmi, Kielce-Północ – 12 parafii, 17 księży, Kielce-Śródmieście – 14 parafii, 71 księży. Z zestawienia widać, że największy był dekanat Kielce-Śródmieście. Ogromna liczba 71 księży czyniła dekanat swoiście fikcyjnym, wzięwszy po uwagę np. funkcję współpracy kapłańskiej w ramach dekanatu. Żadna plebania w dekanacie nie miała zaplecza umożliwiającego zorganizowanie choćby jednego spotkania w roku dla 71 kapłanów i nigdy nie słyszano, aby do takiego spotkania w tymże dekanacie doszło. Na terenie Kielc nie upowszechniła się również w tamtych czasach praktyka pomocy sąsiedzkiej w trakcie spowiedzi w czasie

⁴⁷ Dekret [erygujący cztery dekanaty: Kielce-Zachód, Masłów, Morawica, Zagnańsk], KPD 76(2000), s. 30-32.

rekollekcji parafialnych. Praktyka ta była powszechnie stosowana poza terenem Kielc.

Od roku 2000 dekanat Kielce-Śródmieście liczył 5 parafii. Z czterech parafii dekanatu Kielce-Śródmieście utworzono nowy dekanat Kielce-Północ. Z dawnego dekanatu Kielce-Północ pozostała tylko nazwa dla parafii wyłączonych z dekanatu Kielce-Śródmieście. Wszystkie parafie dotychczasowego dekanatu Kielce-Północ zostały podzielone pomiędzy dwa nowe dekanaty: Zagnańsk i Masłów. Większość parafii dotychczasowego dekanatu Kielce-Północ stworzyła nowy dekanat Zagnańsk. Jest to jedyny nowy dekanat, którego terytorium zostało wydzielone w całości ze starego dekanatu, bez łączenia z innymi parafiami. Dekanat Kielce-Zachód utworzono z dekanatu Kielce-Śródmieście oraz dwie parafie dołączono do tego dekanatu z dekanatu Kielce-Południe. Dekret erygujący cztery dekanaty wszedł w życie dnia 1 stycznia 2000 roku. Dopełnieniem reformy sieci dekanalnej było utworzenie dekanatu Łopuszno, który powstał na bazie dotychczasowego dekanatu Piekoszów. W wyniku reformy wyłączono sześć parafii z dekanatu Piekoszów (w tym Łopuszno), ponadto do tworzonego dekanatu dołączono parafię Stojewsko z dekanatu Włoszczowa. Utworzenie nowego dekanatu pociągnęło za sobą proces zmiany granic innych dekanatów. Zmniejszone terytorium dekanatu Piekoszów powiększono przez przyłączenie z dekanatu Zagnańsk parafii Ćmińsk, z dekanatu Małogoszcz dołączono parafię Wierna. Rok 2004 zamyka okres zmian dekanatów w diecezji kieleckiej. Ustaliła się wówczas liczba 33 dekanatów. Analiza mapy diecezji oraz współczesnych zagadnień duszpasterskich wskazuje na potrzebę dopełnienia reformy sieci dekanalnej na terenie miasta Kielce. We wschodniej części miasta nie ma odpowiedniego dekanatu, a jego ewentualną nazwę można by projektować jako Kielce-Wschód. Wziąwszy po uwagę, że największą parafią w tej części Kielc jest parafia pw. św. Maksymiliana, nowy podmiot mógłby się nazywać dekanatem św. Maksymiliana.

6. ZAKOŃCZENIE

W latach 1999-2013 na terenie diecezji kieleckiej erygowanych zostało 11 parafii i 5 dekanatów. Obecnie 304 parafie podzielone są na 33 dekanaty. Rozwój sieci parafialnej dotyczył miasta Kielce i terenów podkieleckich. Ponadto podziałom uległy parafie istniejące w większych miastach: Kazimierza Wielka i Włoszczowa. Rozwój sieci dekanalnej skupiony był w północnej

części diecezji, w uproszczeniu można przyjąć, że chodziło o miasto Kielce. Przeobrażenia, jakim uległy struktury dekanalne i parafialne, w trwały sposób wprowadziły zmiany. Gdy porównujemy rolę dekanatu i parafii, jest oczywiste, że parafia ma nieporównanie większe znaczenie dla życia chrześcijańskiego. Erygowanie 11 parafii ukierunkowuje przyszły rozwój religijny lokalnych społeczności wiernych. Duże znaczenie ma również podział dekanalny Kielc. Oceniając z perspektywy historii diecezji reformę sieci dekanalnej, można ją porównać z największą reformą, jaką przeprowadził bp Augustyn Łosiński w 1910 roku, gdy ustanowił 17 wicedziekanatów⁴⁸. Poprzez reformę dokonaną z inicjatywy bpa Ryczana dekanaty kieleckie stały się bardziej funkcjonalne. Po podziałach w dekanacie Kielce-Zachód wprowadzono niepraktykowaną wcześniej w mieście pomoc kapłańską w spowiedzi rekolekcyjnej. Rozwój sieci parafialnej i dekanalnej przebiegał w związku z życiem kościelnym w diecezji. Był to czas dynamicznego rozwoju instytucji diecezjalnych: kieleckiej Caritas, wydawnictwa „Jedność”, Zespołu Szkół Biskupich, Domu Emerytów, Muzeum Diecezjalnego⁴⁹. W badaniach nad historią diecezji kieleckiej należy uwzględnić całokształt wysiłku kościelnego w tym czasie. Niniejsze studium wstępnie wskazuje na przemiany, jakim podlegały struktury parafialne i dekanalne w latach 1999-2013, kiedy w Kielcach posługiwał bp Kazimierz Ryzan.

⁴⁸ J. Zdanowski, *Zarys dziejów diecezji kieleckiej*, Kielce 1927, s. 7.

⁴⁹ A. Kwaśniewski, *Diecezja kielecka [1989-2011]*, w: *Progrediamuroportet in spe. 20-lecie bulli Jana Pawła II «Totus tuus Poloniae populus»*. Księga jubileuszowa dedykowana Jego Ekscelencji Arcybiskupowi Józefowi Kowalczykowi Metropolicie Gnieźnieńskiemu Prymasowi Polski z okazji złotego jubileuszu kapłaństwa, Warszawa 2012, s. 250-256.